

התקינו בדורותיך

גליון ט' • שנה ב'

ראש השנה
תשפ"ה לפ"קהוצאה לאור
חידושי תורה
של בעלי בתים
העושים תורתם
קבע ומלאכתם
עראי

מבוא § בשער התורה

השמחה בראש השנה להתחכם נגד המקטריגים ולהשתיקם

בטור אורח חיים (סימן תקפא) הביא מה דאיתא בירושלמי (ראש השנה פ"א ה"ג) אמר ר' סימון כתיב כי מי גוי גדול וגו', ר' חנינא ור' יהושע אומרין איזו אומה כאומה זו שידעת אופיה של אלהיה, פל' מנהגיו ודיניו, שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו, לפי שאינו יודע איך יצא דינו, אבל ישראל אינו כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמיחין בראש השנה, לפי שידועין שהקב"ה יעשה להם נס, לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות בראש השנה וכו' עכ"ל.

המאמר חז"ל הלזו המפורשת בתלמוד ירושלמי וחזרה ונשנה בטור הלכות ראש השנה טעונה ביאור ואומרת דרשוני, כי בפשטות הרי מי לא ידע שהימים הללו ימי פחד ודאגה הם, כמאמרינו בא' סליחות 'זוחלים ורועדים מיום בואך חלים כמבכירה מעברת משאך', וכך ראינו ושמענו מאבותינו ורבותינו וכל היראים והשלמים שהיו נתונים בימים הללו בפחד ורעדה כי מי יודע איך יצא דינו בימי הדין הללו.

אמנם מאידך הרי לפנינו גמרא מפורשת שיש להתנהג בשמחה ביום ראש השנה, זאת ועוד, בספ"ק דעת משה להרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ ז"ע מביא עדות נאמנה על התנהגות אביו הקדוש המגיד מקאזניץ ז"ע בראש השנה, וזה לשונו שם (לר"ח אלול), 'זוכרני כד הוינא טליא הייתי תמיד מתמה עצמי על כבוד הרב הקדוש אדוני אבי מורי ורבי זצלה"ה שבראש השנה היה שמח למאוד, ולכאורה ביום ההוא לשמחה מה זו עושה' עיי"ש מה שכתב בזה. הרי שהמגיד מקאזניץ היה 'שמח למאוד' בראש השנה, ואכן התנהגות זה עוררת תמיהתו של בנו לשמחה מה זה עושה בראש השנה יום הדין.

מי כמונו פעוטי השגה לנסות לחוות דיעה בהתנהגותם של ארזים וענקים שאין לנו שמץ מושג בשיחם ושיגם, אבל תורה

- המשך בעמוד ב' <

מדור תורתם קבע §

בזכות קול השופר של ר"ה יצאו בני ממצרים

היום אתם יוצאים בחודש האביב (שמות יג, ד). ידוע מאמרו של הרה"ק משינאווא זי"ע, ע"פ דאיתא בזוה"ק דבזכות מה שישאל אכולים מצות בפסח ניצולין בדין בר"ה, וז"ל הוזה"ק (ח"ב קפג): 'ביומא דראש השנה דאיהו יומא דדינא, דלאו איהו אלא לאיגון דלא נטלו מיכלא דאסוותא' וכו', עיי"ש. ודבר זה נרמז בפסוק, דהנה 'היום' נקרא ר"ה כמ"ש (שם לב): 'היום' דא ראש השנה, וז"ש 'היום אתם יוצאים' היינו בר"ה אתם יוצאים בדימוס, 'בחודש האביב' בזכות המצה שאוכלים בחודש ניסן בפסח, ע"כ.

ואפשר לומר באופן אחר, בהקדם מ"ש בספ"ה"ק בני יששכר (מאמרי חודש ניסן מאמר ה' אות כ"א), לפרש הפסוק ששלחו בני לומר למלך אדום (במדבר כ, זט) 'ונצעק אלה' וישמע קולינו וישלח מלאך ויציאנו ממצרים, דלכאורה קשה מהו 'ישלח מלאך', הרי כבר דרשו הפסוק (שמות יב, יב) 'ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה' אני ולא מלאך. אלא נראה לפרש ע"פ מ"ש חז"ל (ר"ה יא): בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, כי ראש השנה הוא יום הזכרון ועל המדינות בו יאמר ובריות בו יפקדו, ובר"ה קודם היציאה כבר נכתב ונחתם ע"י מלכו של עולם שיצאו ישראל לחירות בשנה הזאת בחודש האביב.

והנה עיקר הענין הנעשה בר"ה הוא על ידי קול שופר אשר נתן השי"ת עצה לישראל להצילם מיד המקטריגים, והמלאכים הנעשים מן קול השופר הם המשתתקים וממתיקים את המקטריגים, ובפרט המקטריג הגדול שר של אדום, ובר"ה קודם היציאה בודאי צדיקי הדור שהיו מקיימין התורה עד שלא ניתנה היו תוקעין ומריעין בשופר, ובטלה עבודה מאבותינו על ידי המלאכים היינו השמות הקדושים היוצאים מקול השופר, כי מלאכים אלו שנבראו מהבל השופר פעלו שבני יצאו ממצרים. וזהו ששלחו לאדום ואמרו 'ישלח מלאך ויציאנו ממצרים', כלומר השר של אדום המקטריג הגדול משתתק ומתערבב מן המלאך ההוא היוצא מן קול השופר, וזהו 'וישמע קולנו היינו קול השופר בראש השנה וישלח מלאך' היינו המלאכים שיצאו מן השופר ובזכות זה בטלו המקטריגים ויציאנו ה' ממצרים בפסח שלאחריו.

ולפי"ז אפשר להעמיס בלשון הכתוב 'היום אתם יוצאים בחודש האביב', 'היום' דא ראש השנה כידוע, 'היום' בר"ה פעלו בני ע"י המלאכים הקדושים היוצאים מקול השופר, שיהא 'אתם יוצאים בחודש האביב', שיזכו לצאת ממצרים בחודש

- המשך בעמוד ג' <

**'בית תפילה יקרא לכל העמים' -
כדי שיורגלו פשוטי העם בקדושת
ביהמ"ק**

הוספה על מ"ש הרה"ג ר' מענדל מאשקאוויטש שליט"א, לבאר בטוב טעם את דברי הכתוב (ישעיה נ, ז) 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים', ע"פ מה דאיתא בספ"ק שלעתידי לבא יהפכו כל הבקשות והתפילות לשירות ותשבחות, ובני יזכו לבוא לביהמ"ק כדי להודות ולהלל מתוך שמחה, אמנם בשביל אוה"ע יהיה גם אז ביהמ"ק מקום תפילה, וזהו 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים' דייקא, שרק הם יבואו שמה להתפלל, אבל אנחנו בני קל חי נבוא להודות ולהלל.

ואפשר לבאר באופן אחר, בהקדם מה דאיתא בספ"ק קהלת משה (להרה"ק רבי משה מקאזניץ ז"ע), על דברי חז"ל (מגילה כט.) **עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחו"ל שיקבעו בארץ ישראל**, ולכאורה קשה לאיזה דבר נצרכים שם בתי כנסיות ובתי מדרשות, הלא ביהמ"ק הוא מועט המחזיק את המרובה ולא יחסר המקום עבור כל ישראל. אלא י"ל שהאנשים אשר הם עוסקים בתורה והולכים תמיד להתפלל בביהמ"ק ערב ובוקר בגלות המר הזה מורגלים הם בקדושת מעט של ביהמ"ק וביהמ"ד, וממילא היא היכולת בדם לקבל קדושת ביהמ"ק, אבל אותם האנשים אשר לא היו עוסקים בתורה ולא הלכו להתפלל בביהמ"ק לא יהיה ביכולתם לבוא לביהמ"ק מפני שלא הורגלו בקדושת מעט של ביהמ"ק וביהמ"ד, ובביהמ"ק הקדושה גדולה למאוד, לכן יצטרכו מקודם לילך איזה זמן לביהמ"ק ולביהמ"ד כדי שיורגלו בהקדושה, ואח"כ יהיה להם יכולת לילך לביהמ"ק, ומפני זה צריכין הבתי כנסיות והבתי מדרשות לקבוע בארץ עבורם.

ולפי"ז יתבאר אל נכון 'הביאותים אל הר קדש' הקב"ה יביא אותנו אל ביהמ"ק, 'ושמחתים בבית תפילתי' הכוונה על הבתי כנסיות שיקבעו בארץ ישראל, ואם תאמר אחר שזכינו לראות בשוב ה' את שבות עמו ויש לנו את ביהמ"ק איזה צורך יש לנו עוד בבתי כנסיות, על זה מסיים הכתוב 'עולותיהם וחביהם' אכן יראי ה' שגם בגלות הלכו לביהמ"ד ללמוד תורה ולהתפלל הם יסתופפו עתה בביהמ"ק 'לרצון על מזבח', אבל הפשוטי עם שבעת הגלות לא זכו לילך לבית ה', עליהם נאמר 'כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים' - כידוע ש'עם' בסתמא רומז למדינה נמוכה כמ"ש (שמות לב, ז) 'לך רד כי שיחת עמך' - כי הם יצטרכו מקודם לילך איזה זמן לביהמ"ק ולביהמ"ד כדי שיורגלו בהקדושה, ולצורך כן יקבעו בירושלים הבתי תפילה.

(הרה"ח ר' שלמה הערשקאוויטש הי"ד)

היא וללמוד אני צריך, ומסתבר שהמעשה הבא מבית מדרשו של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא ז"ע והרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע יאיר עינינו להניח במקצת רעיונו מהתמיהה המשועת 'לשמחה מה זה עושה'.

**הרה"ק ר' יהושע מבעלזא ז"ע
'תלמידיו של הרה"ק הרבי ר'
אלימלך מליזענסק ז"ע**

באחת השנים בליל שביעי של פסח אמר הרה"ק מהר"י מבעלזא ז"ע שהוא בכבודו ובעצמו הוא תלמידו של הנועם אלימלך ז"ע, אף שגולד שנים רבות אחר הסתלקותו, וסיפר דברים כהווייתו, שאז לפני עריכת השלחן נתגלה אליו הנועם אלימלך, והוא ז"ל טען לפניו, רבינו הגדול, הלא אמרת שבחיי תלמידיך יבא משיח, והרי עתה אין עוד שום א' מתלמידיך בחיים ועדיין בן דוד לא בא, ואמר לו אם כן שאל נא אתה ממני איזה שאלה ואשיב אותך דבר ובכך תחשב אתה כתלמידי ויהיה לי תלמיד בעולם הזה.

אז שאלתי ממני לפרש כוונת הכתוב (שמות יד טו) ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, שהוא תמוה מאוד, מהו הטענה על משה רבינו על מה שצעק אל ה', הלא זהו הנדרש והנרצה מאיש הישראלי בשעה שנמצא בצרה ובמצוקה שיצעק אל ה', והרי כאן היו ישראל בעת צרה שאין כמוהו שלא היה להם מקום מנוס משום צד, ואם כן בודאי היה לו למשה לצעוק אל ה', ומדוע התרעם עליו הקב"ה מה תצעק אל ה'.

והשיב לו נאמר מהנועם אלימלך בהתגלותו על פי מעשה שהיה (הובא בספר תפארת יונתן פ"ק) שמלך גדול היה לו בת יחידה מושלמת בכל מיני מעלות, וכולן קנאו בה והיו עיניהן צרות בה, ויהי כאשר מלאו ימי' ללדת הקשתה בלדתה והתייסרה ביסורים נוראים ונלאו כל רופאי המדינה למצוא לה מזון ותרופה, בצר לו קרא המלך לכל החכמים ויועצים להוועץ כדת מה לעשות במלכה להושיעה מצרתה, והיה שם חכם אחד שיעץ להמלך שיוציאו כל איש מאת המקשה לילד ולא יישארו שם עמה רק הוא והמלך לבד ואז יצליח לרפאותה, והמלך עשה כן, ואז יעץ החכם להמלך שיוציאו קול גדול בכל המדינה בפעמונים כמנהג המלכים שבת המלך ילדה במזל טוב ולד בריא ושלם והכל הוא על צד היותר טוב, ואכן כך עשה המלך, ויהי כאשר פתר כן היה שתיכף אחר כך נולד הולד בלי שום פגע, וכראות המלך כי העצה הועילה לשמחת לבו שאל מהחכם לאמר מדוע ככה עשית והתלתי ב' ומהו פשר

החכמה העמוקה הטמון בהעצה שיעצתני, והשיב לו כי הבנתי שסיבת העיכוב הוא מחמת הכשפים שהפעילו על' המכשפות שקנאו בה, ולכן אמרתי לבלי להטעות אותם שכבר ילדה המלכה, וכשישמעו אלי דברים יסברו שכן הוא האמת וייראו לנפשם ויזרקו הכישוף ואח"כ תלד באמת, ואכן כך ה'.

כמו כן ה' כאן - המשיך הנועם אלימלך - שמצרים הרי היתה מלאה כשפים, וגם שרי מעלה היו מקטרגים על ישראל שאינם ראויים להגאל, ועל כן נתעכבה הישועה לישראל, ובמצב כזה לא היה מקום לצעקתו של משה רבינו, שעל ידי זה עוד יתאמצו המקטרגים בדברי שטנם לעכב הישועה, לכן אמר לו הקב"ה מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו, **שיתנהגו כאילו כבר פעלו הישועה וכבר נבקעו המים**, ואז כשיראו המקטרגים שבני ישראל נוסעים כבר אל הים יסברו שכבר זכו ישראל בישועתם ואין מקום לקטרג עוד ויפסיקו מקטרגיהם, וממילא יזכו באמת להישועה. כך השיב הרבי ר' אלימלך אל הרה"ק מהר"י מבעלזא על קושייתו ובכך החשיבו כתלמיד בעולם הזה.

והמשכיל יבין שיש במעשה נפלאה הלזו הבהקת אור על פשר השמחה ביום ראש השנה דוקא משום שהוא יום הדין, ודוקא משום שהוא יום פחד ורעדה, ודוקא משום שאין אתנו יודע אם נצא בדימוס ואם נצליח להשתיק המקטרגים באין מליץ ישר מול מגיד פשע, שגילוי זה שגילה הרבי ר' אלימלך ז"ע להמרה"י מבעלזא ז"ע פותח לנו חלון קטן להביט כמציץ מן החרכים אל עולמם הפנימי של רבותינו הקדושים שהיו עסוקים במילין לצד עילאה להמתיק כל הדינים למעלה ולרצות את הבורא יתברך לבל לפנות אל המקטרגים, וכך לימדו את תלמידיהם להשתדל בכל ההתאמצות - בנוסף לתיקון המעשים ותוכחת עדת צאן מרעיתם לעזיבת הדרכים הרעים ולשוב אל ה' בכל לב ונפש - להתחכם נגד המקטרגים לבל יצליחו ח"ו להתגבר נגד עם הקודש זרע אברהם יצחק ויעקב, ועל ידי שיהיו בראש השנה בשמחה, וכמו המגיד מקאזניץ ז"ע שהיה שמח למאוד, יתבלבלו בזה המקטרגים ולא ירעו ולא ישחיתו בכרם בית ישראל, אלא אדרבה נזכה לפעול שנה טובה ומתוקה בהשפעות טובות למען יוכלו בני ישראל לעבוד את הבורא יתברך בהשנה החדשה בהרחבת הדעת ובאנפין נהירין, אכ"ד.

בברכת שנה טובה ומתוקה
אברהם ישעי' קליין

האביב שהוא חודש ניסן.

אל תבוא במשפט עמנו במדרגת 'קדוש' אלא במדת הרחמים

אדון אם מעשים אין בנו, שמך הגדול יעמד לנו, ואל תבוא במשפט עמנו, קדוש (שחרית יום ב' דר"ה). יש להבין הכוונה 'שמך הגדול יעמד לנו, ואל תבוא במשפט עמנו', דלכאורה הוא תמוה. ועוד יש לדקדק מה הכוונה 'קדוש', למה נזכר כאן דייקא כינוי זה.

ואפשר לומר ע"פ דברי האוה"ח הק' עה"כ (בראשית יח, כא) 'ארדה נא ואראה הכצקתה' וגו', וזלה"ק הכוונה היא כי הודיע ה' הסדר אשר יתנהגו בו עם הנבראים לצד החסד והרחמים, הנה שורת הדין נותנת כי הכל כפי המבייש והמתבייש (ב"ק פג), וכשיעבור האדם על אחת מכל מצות ה' וימרה פי עליון, לצד מעלת האל הגדול יתחייב להאבד הוא וכל סביביו, כי את המלך ה' צבאות הכעיס וכל שהוא מההמראה יתחייב עליה, ויחשוב האדם כי האדון ידון את עולמו במשפט זה והוא משפט צדק, ולעולם אם יבוא ה' במשפט בדרך טוען ונטען להשפט עם הנבראים אפשר שלא יתחייבו, וגם דור המבול אפשר שלא היה נשפט משפט מות, לזה אמר ה' כאן בהודעת דרכיו אל אברהם **ארדה נא**, פירוש לא ישפוט בערך מעלתו אלא בהשוואה לנבראים, כדרך אומרו הנביא (ישעיה מג כו) נשפטה יחד, בהשוואה לנבראים הפחותים, ובערך זה שפוט ויראה אם הוא בערך הצעקה שבאה אלי, פירוש כי הצועק ותובע משפט מה' תבע המשפט לפי ערך גדולת הבורא, לזה אמר ה' אם אחר שאעריך המשפט בערך שלילת מעלתו, עדיין שיעור שתהיה תביעת מדת הדין לחייבם "כלה", ואם לא, אדעה אם ראויים לשפוט בדרך זו או לא **ומעתה אין פירוש ארדה נא אלא הדרגה בדין**, ולעולם ממקומו ישקיף לדעתו ויבחין לכות בני אדם, עכלה"ק.

היוצא לנו מדבריו דאם השי"ת דן את האדם לפי שורת הדין אז בודאי יתחייב לפי מעשיו כלייה בזה שמרד במלך מלכי המלכים, אבל הקב"ה משפיל עצמו בהשוואה לנבראיו לראות אם הוא ראוי למשפט זה לפי משפט הנבראים.

והנה האוה"ח הק' בפר' כי תבוא עה"כ (דברים כו, טו) 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים', מדייק בכפל הלשון, דלמה לא יאמר 'ממעון קדשך השמים'. ועל כן מבאר שיש ב' מיני דרגות בהשפעת הקדושה, **זו למעלה מזו**, כנגד הדרגה הגבוהה אמר הכתוב 'השקיפה ממעון קדשך', והשקפה זו היא עליונה במקום גבוה הנקרא 'קודש', כמו שמבאר בזוה"ק (ח"ב קכב) **מה בין**

דרגת 'קודש' לדרגת 'קדוש', וכנגד הדרגה השניה אמר 'מן השמים'.

ועפ"ז אפשר לבאר כוונת הפייט 'אדון אם מעשים אין בנו', אם ח"ו עומדים אנחנו לפניך כדלים וריקים, מבקשים אנו מהקב"ה שהוא רב סליחות ובעל הרחמים 'שמך הגדול יעמד לנו', וגם כשאתה בא לדון אותנו עכ"ז 'אל תבוא במשפט עמנו - קדוש', אל תבוא לדון אותנו במדרגה הגבוהה של 'קדוש', כי כפי ערך הפגם נגד מלך רם ונישא מי יוכל לעמוד, ואם תדון אותנו לפי מה שפגמנו נגד ערך קדושתך מי יצדק, אלא תדון אותנו במדת החסד ובמדת הרחמים.

(הרה"ח ר' אברהם ישראל הערשקאוויטש הי"ו)

השטן מתיירא דכשם שהתירו רבנן תקיעות דמעומד יתירו תחומין ויבא משיח

במסכת ראש השנה (טו) למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן, וכתבו התוס' (ד"ה כ"ד) בשם הירושלמי כד שמע קל שיפירא זימנא חדא בהיל ולא בהיל, **וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפירא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא**. ויש להבין מדוע מתערבב השטן בתקיעות השניות יותר מבתקיעות הראשונות. ועוד קשה קושיית היערות דבש (ח"ב דרוש א') איך יטעה השטן בראש השנה לחשוב כי בן דוד בא, הא אמרינן בגמרא (עירובין מג) אין בן דוד בא בשבתות ובימים טובים משום דודאי לא בא אליהו מאתמול, דאין אליהו בא בערבי שבתות ובערבי ימים טובים, **ולמ"ד יש תחומין למעלה מעשרה אין בן דוד בא בשבת וי"ט משום איסור תחומין** (ועיי' בדברי יואל ראש השנה עמ' קב מה שתייך).

ואולי יש ליישב ע"פ מה דקי"ל (או"ח סי' תקצ"ו) דלאחר שיצאו ידי מצות תקיעת שופר שוב אין לתקוע עוד בחנם, וכתב המג"א (סק"א) דכיון שאין צריך הוי ככל שאר י"ט שאסור לתקוע משום שבות שמא יתקן כלי שיר, עיי"ש.

ולפי"ז יש לומר, כד שמע זימנא חדא בהיל ולא בהיל, 'בהיל' כיון שנזכר משופר של משיח, ולא בהיל' דידע דלא אתי משיח היום משום איסור תחומין, אך כד שמע תניין, אמר הא אסור לתקוע בחנם שכבר יצאו ידי מצות תקיעת שופר, ועל כרחך מה שתוקעין תקיעות דמעומד הוא מחמת דהם אמרו והם אמרו, וחכמים התירו לתקוע שנית, ולפי"ז הרי כיון דתחומין דרבנן, אפשר שיתירו חכמים למשיח שיבא ביום טוב מחוץ לתחום, דהם אמרו והם אמרו, ועל כן בהיל ואמר ודאי זהו שיפירא דיתקע בשופר גדול,

וממילא מתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגוריא. (הרה"ח ר' חיים פריעדמאן הי"ו)

טעם למה אומרים בר"ה 'זכר יציאת מצרים'

ותתן לנו ד' אלקינו באהבה את יום הזכרון הזה יום תרועה מקרא קודש זכר ליציאת מצרים. דקדקו המפרשים מה שייך בראש השנה ענין זכר ליציאת מצרים'.

וי"ל עפ"ימש"כ בספה"ק ייטב לב (פ' קדושים) לפרש הפסוקים (תהלים קלו, י-י) 'למכה מצרים וגו', ויוצא ישראל מתוכם וגו', לגוזר ים סוף לגזרים, והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו, דאיתא במדרש שהיה קטרוג על ישראל דהשר של מצרים טען הללו והללו עובדי ע"י, ואמר לו הקב"ה שוטה אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון, כי אני מביט לתוך פנימיות בני", ואני יודע שבני ישראל היו רק אנוסים ושוגגים מחמת שאור שבעיסה ושעבוד מלכות. וז"ש 'למכה מצרים וגו', ושלא תאמר מה נשתנו וכו', לזה אמר 'ויוצא ישראל מתוכם', מכח 'תוכם' הטוב, וכן 'לגוזר ים סוף' כו', והעביר ישראל בתוכו, על ידי ה'תוך' והפנימיות שלו שהוא קדוש לאלקים, דע"י שראה הקב"ה שבני ישראל היו רק אנוסים ושוגגים על ידי כן נקרע הים, אתד"ק.

ויש לפרש בזה בנוסח התפלה לידוע מחשבות ביום דין, היינו שרואה המחשבות וידוע שהכל היה רק אונס ושוגג, ועל ידי כן 'לכובש כעסו בדין' ויוצא כאור צדקינו.

וז"ש 'ותתן לנו את יום הזכרון הזה', ולכאורה מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאי ונופל עלינו אימה ופחד איך נזכה בדין, לזה אמר 'זכר ליציאת מצרים', דכמו שהקב"ה הוציאנו ממצרים וקרע לנו את הים משום שהיינו רק אנוסים ושוגגים, כן עכשיו יטהרנו ויצדקנו במשפט ביום הזכרון הזה לחיים טובים ולשלום.

(הרה"ח ר' חיים בער אדלער הי"ו)

וקול דממה דקה ישמע - היינו הבת קול המעוררת את בני ישראל לתשובה

ובשופר גדול יתקע וקול דממה דקה ישמע. ויש לדקדק, שהוא כעין סתירה, דאם יש כאן שופר גדול ותקעין בו אין כאן קול דממה, כי הלא שופר גדול מוציא קול גדול.

ב. כי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה וכו'. ויש לדקדק על כפל הלשונות, שומע קול שופר, ומאזין תרועה.

ג. ליישב מה שהקשה ק"ז בספרו דבר המלוכה (אות ע"ח) על מאמרם ז"ל בירושלמי (פ"ד ה"א) עה"פ זכרון תרועה, שאם חל ר"ה בשבת שאז אין תוקעין בפועל רק אומרים פסוקים המדברים מזה, וצ"ב דהא לשון זכרון משמעו רק בלב, דהא אמרו בספרי (פיסקא פ"ו) על זכור את אשר עשה לך עמלק, יכול בלב הא כבר אמור לא תשכח אלא זכור בפה, ע"כ. הרי במקום שאין הוכחה, משמעות זכור רק בלב, ולמה נקיט הכתוב לשון זה, דהא צריכין לומר בפה פסוקי תרועה, ע"כ.

וי"ל עפ"י ששמעתי מפה כ"ק מרן אדמו"ר מסאטמאר שליט"א בדרשה לתקיעת שופר (ר"ה תשפ"ד), לבאר הכתוב בפ' אמור (ויקרא כ"ג כ"ד), **בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש**. עפ"י מה שהקשה הבעש"ט זי"ע (הובא בדגמ"א וירא) על הא דאמרו חז"ל (זוה"ק ח"ג קכו), בכל יום בת קול יוצאת מהר חורב שובו בנים שובבים (יהמ"ג י"ד), ועוד אמרו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. וקשה מה התכלית של הבת קול אם לא שומעין אותו. ותירץ שהרהורי תשובה הבאים לאדם, הם מזה הכרוז שובו בנים שובבים, שעל ידי שהנשמה שומעת הכרוז מתעורר האדם לשוב בתשובה, עכת"ד.

ובס' הקדוש זרע קודש זי"ע (פר' וארא) כתב, שהצדיקים הקרובים אל ה' מרגישים יותר בשמיעה ממש ששומעים את הקול, ויש עוד מדריגה, שבאמת אינם שומעין רק שמרגישין בלבם איזה הארה מזה הקול, ומזה מרגישין הקול, וכל מה שמתרחק מהקדושה מתרחק אצלו כח ההרגשה והשמיעה, ע"כ. – אמנם י"ל, שזה שנתרחק מהקדושה אינו מרגיש בת קול זהו דוקא בימות החול, אבל בשבת קודש כל אחד אחד מרגישו, דאיתא בכמה ספרים (יש"מ ועוד) בשם המדרש (רע"מ קרח דף קע"ט): וז"ל, מעולם לא זזה שכינה מישראל אפ"י בשבת של חול. נמצא לפי זה, שבשבת קודש הרי כל א' מישראל קרוב אל ה' ע"י השראת השכינה שבהם, ולכן כולם זוכים לשמוע הבת קול. וזה מרומז בתיבת שבת, שראשי התיבות הם שבת ב' תשוב, כי על ידי שמיעת והרגשת הבת קול שזוכה בש"ק זוכה לשוב.

והנה לפי זה יהיבנא טעמא רבה על תקנת חז"ל שתיקנו שלא לתקוע כשר"ה חל בשבת. – דהנה הרמב"ם (פ"ג מהל' תשובה ה"ד) כתב, אע"פ שתקיעת שופר בר"ה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן וכו', ע"כ. ואם כן, אם הטעם של מצות תקיעת שופר להתעורר לתשובה, יש להתבונן אם אינם תוקעים בשופר בשבת מה יעוררם לתשובה. והיינו אפ"י מי שלא זוכה לשמוע הבת קול להתעורר לתשובה, ישמע קול השופר

ויתעורר לתשובה.

אמנם לפי דברינו מיושב שפיר, כי רק בימות החול כשאינם זוכים לשמוע הבת קול מחמת התרחקותם מה', צריכים לשמוע קול שופר בכדי להתעורר, אבל כשר"ה חל בשבת קודש שאז כל א' מישראל זוכה לשמוע הבת קול המכרזת שובו בנים שובבים וכולם מתעוררים לתשובה על ידה, אז אין צורך להתעוררות תשובה על ידי קול השופר, לכן אין תוקעין בשופר בשבת. – וז"ש הכתוב בחדש השביעי באחד לחודש שבתון זכרון תרועה, להזכיר תרועה ולא לתקוע בפועל, משום מקרא קודש, בשבת יש מקרא קודש, כל א' זוכה לשמוע הבת קול שמעורר לתשובה, ע"כ שמעתי מכ"ק מרן שליט"א.

ולפי דבריו אפשר ליישב קושיית ק"ז בדבר המלוכה הא לשון זכרון משמעו רק בלב, כי בדוקא אמר הכתוב זכרון תרועה, לעורר שבשבת קודש לא תהי' ההתעוררות על ידי שמיעת קול שופר, אלא הבת קול הנשמעת רק ללב, והיא המעוררת לתשובה.

ולפי"ז אפשר ליישב דברי הפייט ובשופר גדול יתקע וקול דממה דקה ישמע, וקשה, דאם יש כאן שופר גדול ותקעין בו אין כאן קול דממה. אמנם לפי דברי מרן רבינו שליט"א מיושב שפיר, כי ידוע (תוס' סנהדרין י"א. ד"ה בת קול) שבת קול היא הד, והיא בבחינת קול דממה דקה. ולפי"ז יאמר כאן ב' דברים שונים, ובשופר גדול יתקע קאי כשר"ה חל בימות החול, שאז תוקעין בשופר גדול ממש, וקול דממה דקה קאי כשר"ה חל בשבת שאסור לתקוע בשופר, כי אז קול דממה דקה ישמע, הבת קול היוצאת מהר חורב ומעוררת כל אחד ואחד לתשובה.

ובזה יתבאר גם כפל הלשונות, של סיום ברכת שופרות **כי אתה שומע קול שופר, ומאזין תרועה**, כי אתה שומע קול שופר' מיירי כשר"ה חל בימות החול, שאז תוקעין בשופר ממש, 'ומאזין תרועה' מיירי כשר"ה חל בשבת שאסור לתקוע בשופר, והקב"ה מאזין התרועה, היינו הלב נשבר [שזה כוונת תרועה], של בני ישראל שבא על ידי הרגשת הבת קול.

(הרה"ג ר' נפתלי צבי בראדי שליט"א - בני ברק)

בזכות האחדות זוכים לכתובה וחתומה טובה

אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם שבטיכם זקנים ושוטריכם כל איש ישראל, טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך, מחוטב עציך עד שואב מימין (דברים כט ט-י).

אפשר לבאר בדרך רמז, דהנה בזוה"ק (ח"ג רלא) איתא **'היום' דא ראש השנה**, ואפשר להוסיף ע"פ מה שמובא בספ"ה ק"ש שזכר שהקב"ה יכתוב אותו

הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע ביאר את הפסוק (תהלים סב, יג) **לך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו**, על דרך משל לשרים וראשי מדינה שהמליכו מלך על המדינה, הנה לאחר מכן המלך גומל עמהם חסד ונותן להם מתנות טובות על שמינו אותו למלך, אולם אינו יכול להיטיב להם ממש כפי שהיטיבו הם עמו, שהרי הם עשו אותו מלך, והוא אינו יכול לעשות את כל אחד מהם מלך כמוכן, רק מייטיב עמהם כפי יכלתו, אבל אצל השו"ת אינו כן, אלא מי שממליך אותו ית', ומקבל עול מלכותו ויראתו כראוי, משלם לו השו"ת 'כמעשהו', היינו שנותן לו מלכות ממש, שיוכל למלוך ולהנהיג העולם כרצונו, כדאיתא בגמרא (מנ"ק טז): צדיק מושל ביראת אלקים (שמאל ב כג, ג), אמר הקב"ה מי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מבטלה, וזה הוא חסדו של הקב"ה, שמשלם לאיש 'כמעשהו', כמעשהו ממש!

(אורח לחיים סוף פרשת וארא)

בספרן של צדיקים, צריכים בני ישראל להיות באחדות בבחינת 'ויעשו כולם אגודה אחת', וענין האחדות מרומז בפסוק זה, **דראשי התיבות א'תם נ'צבים היום עולים בנימטריא נ'ו, וכן הגימטריא של ראשי התיבות ו'אהבת ל'רעך כ'מוך ג'כ עולה נ'ו, לרמז יש להתייצב באהבה כאיש אחד בלב אחד**. וזהו 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם', ש'היום' בראש השנה אנו נצבים לפני ה' אלקינו בזכות האחדות שנרמז בתיבת 'כולכם', וכפי שאמר הרה"ק מסקולען זי"ע על מה שאמרו בגמ' (ר"ה יח.) 'כולם נסקרים בסקירה אחת', דהיינו שכולם אוהבים אחד את השני כאיש אחד בלב אחד, וכשיהיו כל ישראל באחדות, יברכם ה' בשנה טובה ומתוקה ובכל הברכות האמורות בהמשך הפרשה.

ואפשר לרמז עוד, דהנה 'יום' מלא עם ו' ג"כ בגימ' נ"ו, וזה פירוש הפסוק 'אתם נצבים היום', מתוך אחדות כמו שנרמז בתיבת 'יום' שעולה כמנין הר"ת של ו'אהבת ל'רעך כ'מוך, שיהיו אוהבים זה את זה בלב שלם, ויהיה האדם בזה תוכו כברו דהיינו עם המילוי, ויחשוב באמת על טובת הזולת, כמו שנרמז בתיבת 'אתם' שהוא אותיות 'אמת', ואם יאהבו אחד את השני באמת יזכו להיות נצבים לפני ה' בר"ה ולהיכתב בספרן של צדיקים.

(הרה"ח ר' פנחס אייזנבאך ה"י)

כי הוא על ימים יסדה – הוא נתנת טעם שהשו"ת לא יעזוב אותנו

טעם שאומרים לדוד מזמור בראש השנה אפ"ל עפ"י דברי המדרש (בי"ד י"א) דשאל ההוא מינא איך הקב"ה מוריד גשמים בשבת הא הוה

מדור שתמלכוני עליכם

טעמים על אמירת המלך בקול רם בראש השנה

עפ"י התורה כל טוב יכול הקב"ה להשפיע עליהם כל טוב עולם הזה, מחמת שהוא מלך ומלך פורץ גדר.

(הרה"ג בנש"ק ר' שמחה קארניין שליט"א)

צועקים המלך בכדי שהש"ת יתפלל עמנו

מנהג ישראל תורה שהשליח ציבור של תפלת של שחרית מתחיל להתפלל מתיבת 'המלך', ותחלת תפלתו הוא על מקומו הרגיל, ורק אחר שאמר 'המלך' הולך למקום הש"ן, והך מילתא טעמא בעי.

ב גם לבאר למה עונים כל העם אחריו וצועקין 'המלך', והלא דבר הוא.

זיתבן לומר רמז נכון בהך מילתא, בשנקדים מה שכתב בספד"ק זרע קודש (פ' ויגש), שלכאורה בשעה שהאדם נגש אל הקודש להתפלל אליו יתברך, יפול לבו בקרבו באמרו איך אשא פני להתפלל לפניו יתברך שמו, ואני איני ראוי במעשי. אמנם כמו שאמרו חז"ל במשה ששכינה מדברת מתוך גרונו, כן כביכול יתברך שמו מתלבש בפה האדם והקב"ה מתפלל, ולכן יאמר האדם אמת שאין אני כדאי להתפלל מצד עצמי כנ"ל, מכל מקום הקב"ה ברחמיו וברוב חסדיו כשיראה שאי אפשר לי מצדי להתפלל אליו, כביכול יתלבש כנ"ל, והקב"ה בעצמו כביכול יתפלל עמי, ויהיה עם פי בעת הטיפי ודיבורי בתפילתי, ע"ש בדבריו הקדושים.

ומעתה מצאנו טוב טעם למנהג ישראל תורה להיות הבעל שחרית עומד במקומו באמרו 'המלך' (קושיא א), וכוונתו לצעוק למלכו של עולם, אנא אתה המלך תהיה השליח ציבור, ובעת שאגש לפני התיבה תתלבש כביכול בי להתפלל עמי, ועל ידי זה אוכל להתפלל אליך. ועל דרך זה צועקים כל העם אחריו 'המלך' (קושיא ב), כלומר מלכו של עולם, מרוצה אתה לקהל, ונא שתגש לפני התיבה ביחד עם השליח ציבור, ועל ידי זה נהיה בטוחים שיתקבלו תפלותינו לרחמים ולרצון לפניך, כמו שכתב ברוע קודש.

(הרה"ח ר' ברוך מרדכי מארקאוויטש הי"ו)

מלך פורץ גדר וישפיע לנו כל טוב אך שאין אנו ראויים

מה שפותחים התפלות בתיבת 'המלך' בקול, י"ל עפ"מ"ש בספד"ק אך פרי תבואה (פרשת במדבר) עה"פ דגל מחנה יהודה וגו' והחונים עליו מטה יששכר וכו' מטה זבולון וגו'. וכתב הבעל הטורים דלכן לא כתיב ומטה אצל זבולון כמו שנאמר באחרים, לפי שזבולון היה מפרנס ליששכר ולכן נחשב עמו למטה אחד.

זביאר שם דהנה אחז"ל (פאה פרק א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקורן קיימת לעולם הבא וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם. וצריך לדעת דלמה כתב לנו התנא זאת, הלא התורה לא גילתה לנו שכר המצוה כדי שלא נדע איזהו חשובה יותר, וכדי לקיים הכל, וכנאמר אורח חיים פן תפלו נעו מעגלותיה לא תדע (משלי ה'), ולמה לו להתנא גלות שהתלמיד חכם הוא כנגד כולם, ובפרט שכבר אמר התנא על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, דהיינו שצריך לכל הג'.

אמנם י"ל דזהו כוונתו, דהנה באמת לכל הג' דברים צריכים רק שכולם צריכין להתורה, דהיינו עבודה הוא רק על פי התורה, כמו כל הקרבנות שצריכין לעשות על פי התורה, וכן גמילות חסדים הוא גם כן רק על פי התורה, ולכן ותלמוד תורה כנגד כולם, דהיינו שכולם צריכין להתורה.

ולכן כתבה התורה אצל מטה יששכר מטה זבולון, להורות דהכל הוא עפ"י התורה, וחולון שעסק בגמילות חסדים היה גם כן על פי התורה, מה שאין כן יהודה הנזכר קודם להם, כי המלך יכול לעשות כמה דברים שלא על פי התורה, כי המלך פורץ גדר לעצמו ודו"ק עכ"ל.

זלפי זה י"ל בטעם לשבח שמתחילין בצעקת המלך, לרמז דאם המקטרגים יבואו לקטרג ח"ו על ישראל שלא התנהגו כראוי עפ"י התורה, צועקים 'המלך', שהמלך פורץ גדר ואינו מוכרח לעשות תמיד על פי התורה, ויכול לפרוץ גדר לעצמו ולעשות כנגד דין התורה, ואף שאין מגיע לישראל

הוצאה מרשות לרשות והקב"ה כביכול מקיים התורה ואמרו לו כל העולם כולו של הקב"ה והוה כמטלטל בחצירו.

והנה הקשה על זה עפ"י מש"כ במדרש כשחרב בית המקדש השליך כביכול הקב"ה גט פטורין לכנסת ישראל והקשו דכיון דכל העולם כולו של הקב"ה אין הגט קונה ברשותו ותימצו דכביכול הש"י הקנה לכנסת ישראל מקום בחצירו והנה לפ"ז אסור להוריד גשמים בשבת דהיה כמטלטל מרשות לרשות.

וכתב ע"ז הבני יששכר (מאמר השבתות מאמר ז) לפרש הפסוק ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וכו' והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ שאם שמוע תשמעו בקול ותקבלו קעת הקידושין אז והייתם לי סגולה מכל העמים אפילו אם יגרום החטא ח"ו ותהיו מפורטים בכל העולם תהיו לי סגולה כי לא מהני לכם זריקת הגט כי לי כל הארץ ובכל מקום החצר שלי הוא עי"ש.

היוצא לנו מזה דעל ידי ירידת גשמים צריך לומר שכל העולם הוא של הקב"ה ולא נתן גט פטורין לכנסת ישראל דלא מהני גט בחצירו.

וז"פ לה' הארץ ומלוואה אבל אפשר שהקנה מקום לכנסת ישראל שתחול עליהם הגירושין על זה אמר **כי הוא על ימים יסדה** ר"ל מירידת גשמים מוכח שלה' הארץ ומלוואה פירוש שכל העולם כולו הוא להש"ת ועל כרחך דלא מהני גט פטורין לבני"ו ולכן תהיו סגולה מכל העמים, אפילו אם חטא ח"ו, ולכן אומרים אותו בליל ראש השנה לעורר בשמים שהש"ת לא יעזוב אותנו.

(הרה"ח ר' יודא שלעזינגער הי"ו - ווילאמסבורג)

משפט לאלקי יעקב - הקב"ה מרחם עלינו משום 'עמנו אנכי בצרה'

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגיגו כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים פא, ד-ה). רביה"ק בדברי יואל (ו'ה אות כ) עמד בהאי קרא, דיש לבאר למה מתחילה קרי ליה 'חק' ואח"כ קרי ליה 'משפט', גם מה דמשנה לשונו מ'ישראל' ל'יעקב', עוד צ"ב שינוי הלשון דאצל חק אמר סתם ישראל ואצל משפט אמר 'לאלקי יעקב'.

וביאר עפ"ד הישמח משה בתפלה למשה על תהלים, בפירוש הכתוב (תהלים קכד, א) 'לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל', כי איתא בגמרא (ברכות יג) כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנאמר (בראשית יז, ה) 'והיה שמך אברהם' וכו', ופריך אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב הכי נמי, ומשני שאני התם דהדר אהדריה קרא דכתיב (שם מו, ב) 'ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב'. והקשה המהרש"א דהא גופא טעמא בעי, מה שנא דאהדריה קרא ביעקב ולא כן באברהם, וכתב **פרש שיש טעם מיוחד על אמירת שם יעקב, כי אות יו"ד הוא אחד מאותיות שם הוי"ה, ו'יעקב' הוא לשון שפלות ורומז על הגלות, ועל זה רומז שם י-עקב שהקב"ה שוכן אתנו גם בתוך שפלות הגלות כמ"ש** (תהלים צא, טו) **'עמו אנכי בצרה'**. וזהו שאמר הכתוב 'לולי ה' שהיה לנו' אף בגלות, 'יאמר נא ישראל' דוקא ולא יעקב כמו שהוא באברהם, עכדה"ק. הרי שיש רמז בשם יעקב על בחינת עמו אנכי בצרה, שכביכול השכינה שרויה עם ישראל בצרת גלותם, ובכל צרתם לו

והנה איתא במדרש (ב"ר פנ"ו, טט) על הפסוק (בראשית כב, יג) 'וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר', א"ר חנינא ב"ר יצחק כל ימות השנה ישראל נאחזים בעבירות ומסתבכין בצרות, ובראש השנה הן נוטלין שופר ותוקעין בו ונזכרים לפני הקב"ה והוא מוחל להם, וסופן ליגאל בקרניו של איל שנאמר (זכריה ט, יד) 'וה' אלקים בשופר יתקע', ע"כ. הרי דזהו סגולת השופר, שאפילו חטאו ישראל כל השנה ונאחזו בעבירות ויש עליהם מקטריגים ואין מה להשיב להם, אעפ"כ כשתוקעין ישראל בשופר הקב"ה מתמלא עליהם רחמים, וכדאיתא נמי במד"ר פ' אמור (פכ"ט, ט) במה דכתיב (תהלים מז, ו) 'עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר', שעל ידי השופר הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים.

והנה דבר זה נראה לכאורה כ'חק' בלי טעם, שאעפ"כ שיש מקטריגים ואין מה להשיב להם אעפ"כ השופר מעורר רחמים והקב"ה מוחל עונות ישראל. אולם הא דהוי כ'חק בלי טעם הוא רק כאשר דנין אותם כלפי הנוגע אל ישראל, אבל אם דנין כלפי הנוגע להשי"ת אשר כביכול בכל צרתם של ישראל לו צר, ובהרווחתם ירווח לו יתברך, אז שפיר הוי מילתא בטעמא מה שהקב"ה מרחם על ישראל, דהא גופא הוי טעם מספיק שירחם עליהם למען כבודו ית"ש, וכמו שכתוב (ישעיה מז, יא) 'למעני למעני אעשה', ומצד זה שפיר יקרא ענין תקיעת שופר בשם 'משפט' המורה על דבר המובן בטעמו.

והשתא יתפרש שפיר לשון הכתוב, 'תקעו בחודש שופר וגו' כי חק לישראל הוא, קרי ליה 'חק' כלפי 'ישראל', דסגולת השופר שעל ידו הקב"ה עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים ומוחל להם עונותיהם, זה נראה כ'חק בלי טעם לגבי ישראל, אבל הוא 'משפט לאלקי יעקב', דלגבי הקב"ה שהוא יתברך אלקי 'יעקב' שנרמז בזה שהקב"ה הוא אתנו אף בגלות ובכל צרתם לו צר כנ"ל, כלפי הנוגע אליו יתברך הוי 'משפט' מילתא בטעמא לרחם על ישראל למענו ית"ש, עכ"ד.

נמצא שהשופר מסוגל להשתיק טענת המקטריגים על בני ישראל, כי יסתכל הקב"ה לדון את בני ישראל לא מצד האדם אלא מצד הקב"ה אשר עמו אנכי בצרה, וזהו על ידי שם 'יעקב' הרומז על בחינת 'עמו אנכי בצרה', אשר בכל צרתם לו צר וכל מה שנוגע לישראל נוגע ג"כ כביכול להקב"ה.

וכענין הזה מצינו למימר ג"כ בנתינת התורה לישראל, אשר באו המלאכים בטענה שעתידין ישראל לחטוא ובכן מגיע להם התורה ולא לבני ישראל, כמ"ש בשל"ה הק' (מס' שבועות פרק תורה אור) דמלאכי השרת קטרגו ואמרו 'מה אנוש כי תזכרנו וכו', כי אמרו דהאדם הוא קרוץ מחומר

מוכשר הוא לקבל טומאה ועתיד לחטוא וא"כ איך תנתן לו התורה. אך האמת הוא שכל מה שנוגע לבני ישראל נוגע ג"כ לו יתברך, כי הקב"ה משתתף עצמו כביכול עם בני ישראל ובכל צרתם לו צר בבחינת שם '-יעקב', ואם יפסידו בני ישראל במה שלא יתנו להם את התורה יחסר כביכול גם לו יתברך, וכיון שכן בטל לגמרי טענת המלאכים, כי נגד כבודו יתברך לא שייך לבוא בשום טענה.

ועל פי האמור למעלה יבואר בטוב טעם ודעת מה שמצינו במתן תורה (שמות יט, יט) 'זיהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענגו בקול', ולכאורה צריך ליתן טעם מה ענין קול השופר בשעת מתן תורה. גם יש לבאר מה שהביא רבינו בחיי בשם המדרש עה"פ (שם, ב) 'זיחן שם ישראל נגד ההר', דקאי על 'ישראל סבא', שגם יעקב אבינו היה שם באותה שעה בשעת מתן תורה, וטעמא בעי בשייכות יעקב אבינו לענין קבלת התורה.

ולדרכינו אתי שפיר, כי בזה נתבטל טענת וקטרוג המלאכים על בני ישראל שמגיע להם התורה כיון שעתידין ישראל לחטוא, כי שמו של 'יעקב' רומז כי 'בכל צרתם לו צר', שכל מה שנוגע לבני ישראל נוגע כביכול גם להקב"ה, ודבר זה נמצאנו למידין מענין השופר המעורר בחינה זו להיות 'משפט לאלקי יעקב' לסתום בזה פי המקטריגים, כי צריכין לדון את ישראל כלפי מה שנוגע להקב"ה, ובכן בטל לגמרי קטרוג המלאכים על קבלת התורה, ועליונים ששו ותחתונים עלזו בנתינת התורה לבני ישראל.

(הרה"ח ר' שלמה זלמן ישראל הערשקא הי"ו)

לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, כי הוא על ימים יסדה וגו', מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו (תהלים כד). יש להבין למה תיקנו לומר מזמור זה בליל ר"ה. עוד יש לדקדק כפל הלשון 'לה' הארץ ומלואה' ושוב אמר 'תבל ויושבי בה'. עוד יש להבין הפסוק 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו', מה שייכות יש לפסוק זה עם בריאת הארץ ומלואה.

ואפשר לבאר בהקדם מה דאיתא בספיה"ק בני יששכר, דהנה בתפילת ר"ה אומרים 'זה היום תחילת מעשיך', ולכאורה קשה שהרי בכ"ה באלול נברא העולם, וא"כ מהו 'תחילת מעשיך', הרי תחילת הבריאה היתה כבר בכ"ה באלול. ומבאר הבני יששכר, דבתחילת הבריאה לא היה העולם יכול להתקיים, שהרי הקב"ה ברא בני אדם, ובני אדם עלולים לחטוא, ואם יחטאו בני האדם צריך העולם להתבטל ולהיחרב, שהרי כל תכלית בריאת העולם היה כדי להרבות כבוד שמים בעולם, ואם יבואו בני האדם וימרדו נגד רצון ה' אין כל טעם ותכלית בקיום העולם.

נמצא שהעולם שנברא בכ"ה באלול עדיין

לא היה לו היכולת להתקיים, אבל כשהגיע ראש השנה, שהוא יום הששי לבריאת העולם, ובו נברא אדם הראשון, ובו ביום אכל מעץ הדעת, והקב"ה מחל לו על חטאו, אז קיבל העולם יכולת להתקיים, כי כשנתחדש ענין התשובה, הוברר הדבר שהעולם יוכל להתקיים, ואף אם ח"ו יחטאו בני האדם, יהיה בידם היכולת לעשות תשובה, ובכח התשובה יתקיים העולם, אבל בלא זה לא היה העולם יכול להתקיים.

והנה עה"כ (בראשית א, כו) 'ויאמר אלקים נעשה אדם', פירש"י 'אע"פ שלא סייעוהו ביצירתו ויש מקום לאפיקורסים לרדות, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן, היינו הכתוב מגלה לנו כאן שהקב"ה נמלך במלאכים קודם בריאת האדם, ואע"פ שע"ז יכולים האפיקורסים לטעון שהמלאכים סייעו בבריאת העולם. ולכאורה קשה מה תשובה יכולים אנו להשיב על טענת האפיקורסים, כדי שלא יבואו בני אדם לטעות אחריהם.

אבל לפי מה שנתבאר מדברי הבני יששכר ניחא, ואין שום ממש בטענת האפיקורסים והיא בטילה ומבוטלת מעיקרא, דאע"פ שיטענו שהמלאכים סייעו בבריאת האדם, אבל בעצם בריאת האדם עדיין אין שום תכלית, כי אם יחטא יאבד מיד מן העולם ח"ו, וכל בר דעת מבין שבאופן כזה אין תועלת בבריאתו, ולפי"ז אין שום ממש בטענתם שהאדם נברא ע"י המלאכים, רק אחר שהקב"ה מחל לאדה"ר וקיבל תשובתו, ע"ז קיבלו האדם בפרט והעולם בכלל את היכולת להתקיים, וזה הוא בריאת האדם האמיתית, כי רק הקב"ה יכול לברוא את כח התשובה.

נמצא שעצם הבריאה היתה בא' בתשרי שהוא ראש השנה, שאז מחל הקב"ה לאדה"ר, ומכח המחילה והתשובה ניתן הכח לאדם להתקיים.

ולפי"ז יתבאר אל נכון הפסוק 'לה' הארץ ומלואה' וגם 'תבל ויושבי בה', כלומר בני האדם היושבים בה הם ג"כ מעשיו של הקב"ה לבדו, ואם יקשה לך הרי הקב"ה אמר 'נעשה אדם', וא"כ גם המלאכים הם שותפים בבריאת האדם, אבל האמת הוא שזה אינו נכון, וע"ז ממשיך ואומר 'מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו', מי הוא זה שיוכל להתקיים בעולם, הרי אם יחטא האדם אחת דתו ח"ו, ומה נותן לבני האדם את הכח להתקיים, איך יוכלו לקום 'במקום קדשו' בקדושה בלא חטא, וא"כ אין שום ממש במה שהמלאכים היו שותפים בבריאת האדם, כי אין לזה קיום, אבל הקיום הוא רק מכח המחילה והתשובה שברא הקב"ה לבדו. ועל כן אומרים בר"ה 'זה היום תחילת מעשיך', כי רק מכח התשובה שהקב"ה ברא ביום זה יש לעולם קיום, ומובן היטב למה אומרים מזמור זה בראש השנה, כי אז נברא האדם והקב"ה נתן לו את כח התשובה.

(הרה"ח ר' ישראל ווייס הי"ו - מאנסי)

מדור סימנא מילתא היא

אכילת הסימנים בליל ראש השנה ואמירת יהי רצון

**שנהיה לראש ולא לזנב -
שנוכה לכתנות אור ולא
יהיה לנו עוד כתנות צור
עם עי"ן**

יח-טו), הנה עין ה' אל יראיו למיחלים
לחסדו. להציל ממות נפשם ולחיותם
ברעב. שהפסוק מגלה בזה איך יכולים
הצדיקים שהם יראי ה', להציל את החולים ממות,
ולהשפיע עליהם שפע של פרנסה ומעות.

כי עין ה', האות עי"ן נמסר במתנה אל יראיו
הצדיקים, שיהיה להם הכח להוציא את האות עי"ן
מתיבת רעב, ולהכניסו בתיבת מות. וכך מהתיבות
מות, רעב, נעשה במקום זה מעות רב, וממילא יש
להם הכח בזה, גם להציל ממות נפשם, וגם לחיותם
ברעב, ולהשפיע עליהם שפע של מעות רב.

ועי"ן יש לומר שזהו הכוונה במה שאומרים
בראש השנה, יהי רצון מלפני אבינו שבשמים
שנהיה לראש ולא לזנב, היינו שמתפללים בזה
שנוכה לחיים ולבריאות ולפרנסה טובה. וזהו מה
שאומרים, יהי רצון מלפני אבינו שבשמים ש'נהיה',
נהי"ה בגימטריא ע', יהי רצון שהאות עי"ן יהיה
לראש הפסוק - להציל ממות נפשם ולחיותם, ולא
יהיה האות עי"ן לזנב - לסוף הפסוק, ברעב, ועי"ן
יתפכך תיבות מות, רעב, לתיבות מעות רב, וזכה
לחיים ולבריאות ולפרנסה טובה.

העצה באמת איך לזכות לזה, הוא כמו שאומרים
בפיט ונתנה תוקף, ותשובה ותפילה וצדקה
מעבירים את רוע הגזירה, על ידי תשובה ותפילה
וצדקה, יכולים להעביר את האות ע' מתיבת רעב,
ולהכניסו בתיבת מות, וכך עובר ומתבטל רוע
הגזירה, ונעשה מעות רב.

והנה למעלה משלשה תיבות הללו, ותשובה
ותפילה וצדקה, כתוב שלשה מילים, צום קול ממון,
כי התשובה עושים על ידי צום ותענית, והתפילה
הוא על ידי קול, והצדקה הוא תנינת ממון.

ואיתא בספה"ק, שיש גימטריא שווה לשלשה
מילים אלו צום קול ממון, כל אחד ואחד מהם עולה
אותו גימטריא, קל"ו. ושלשת המילים ביחד עולים
בגימטריא ת"ח. וזהו הרמז בפסוק (תהלים כ, א) אם
תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח. כלומר, אם תקום
עלי מלחמה על ידי המקטרגים והמסטינים, בזאת
- שהוא הגימטריא של צום קול ממון, אני בוטח
להינצל מהם.

ואיתא מהרה"ק השר שלום מבעלזא זצוק"ל,
שהגם שיש אנשים שאינם יכולים לקיים כל
השלשה דברים, למשל החולה אינו יכול לצום,
והעני אינו יכול ליתן צדקה, מכל מקום 'קול' יכול כל
אחד ואחד מישראל לקיים בכל מצב שהוא.

וזהו מה שנאמר (שיר השירים ב, יד), השמיעני את
קולך כי קולך ערב, הפסוק אומר בזה עצה למי
שאינו יכול לקיים העצות של צום וממון, שלכל
הפחות יקיים העצה השלישית 'השמיעני את קולך',
ועי"ן יהיה נחשב כאילו עשה כל השלשה דברים, 'כי
קולך ערב', העצה של 'קול' הוא הערב' לשתי העצות
האחרים המרומזים בתיבת ערב, כי פעמיים קול'
עולה בגימטריא ערב"ב.

וחשבתי להוסיף על זה, שזהו מה שאומרים
בראש השנה, 'ארשת שפתינו' - קול התפילה, 'ערב
לפניך', יהיה 'ערב' במקום הצום והממון, שיהיה
נחשב עי"ן קול התפילה, כאילו קיימנו כל השלשה

מכם נחשב האחד ב"ה, וזה יסוד גאולתן מהגלות,
ע"כ דבריו. וזה שאמר 'וישכון ישראל בטח בדד',
אפילו בעת ישוב בדם בגלות כי בודאי עתידין להגאל,
והמופת על זה עי"ן יעקב - שבעים נפש של יעקב,
שהקב"ה השלים המנין. וזהו שאמר (דברים לג, כט)
"אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה", כלומר עם
ה', וזה הוא מגן עזרך, כדכתיב (דברים לג, א) 'ושב ה'
אלקיך את שבותך", ואמרו חכמינו ז"ל היה לו לכתוב
והשיב מכאן ששכינה עמהם בגלות וכשנגאלים
נגאל עמהם, וכדכתיב (שמואל ב, כג) אשר פדית וגו'
גוים ואלקינו", עכ"ד.

ומדבריו עולה כי עי"ן מורה על השראת השכינה,
שהשכינה שרויה בינינו ומצטרפת למנינינו כדמוכח
מעי"ן יעקב שהשכינה השלימה למנין שבעים.
ואפשר שזה שנרמז במה שמבקשים ש'נהיה לראש,
נהיה גימטריא עי"ן והיינו שנהיה דבוקים לראש
- למלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא הראש לכל,
ובכך תהיה השראת השכינה למטה, וממילא נזכה
לגאולה שלימה בעגלא ובזמן קריב, ושוב לא נהיה
לזנב - משועבדים לאומות העולם.

(הרה"ח בנש"ק ר' שמואל ישעיהו פריעדמאן הי"ו)

שנוכה לתשובה תיכף בראש השנה

איתא בשו"ע (סי' תקפ"ג סק"ב) ואוכלין ראש כבש
ואומרים 'יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב'.

ויבואר ע"פ מ"ש בערוגת הבשם (פר' ויקהל) וז"ל,
שמעתי בשם הרה"ק מהר"ש מבעלזא ז"ע, הא
דכתיב (בראשית מג, ז) 'כי לולא התמהמהנו כי עתה
שבנו זה פעמים', לול"א הוא אותיות 'אלול', אם
התרשל מלשוב בתשובה שלמה בחודש אלול, יכול
לתקן את זאת בחודש אדר בשנת העיבור, דאז חודש
השנים עשר שהוא גימטריא ז"ה הוא 'פעמים', והיינו
דאמר 'כי לול"א התמהמהנו', אם התמהמהנו לשוב
בחודש אלול, 'כי עתה שבנו זה פעמים' עדיין יש
לנו לשוב בתשובה בזמן שחודש אדר הוא פעמים,
עכד"ה"ק.

ולפי"ז ז"ל 'יהי רצון שנהיה לראש', היינו שיעשה
תשובה בחודש תשרי ראש השנה, ולא לזנב, היינו
לשוב חודש אדר ב' שהוא סוף השנה, והבן.

(הרה"ח ר' יוסף יודא פרידריך הי"ו)

שנהיה לראש ולא לזנב הוא תפילה על חיים ובריאות ופרנסה טובה

בליל ראש השנה בעת אכילת הראש כבש או
הראש דג אומרים, יהי רצון מלפני אבינו שבשמים
שנהיה לראש ולא לזנב. וכבר הקשו המפרשים
דלכאורה הוא כפילות הלשון, כי ברגע שנהיה
לראש, ממילא לא נהיה עוד לזנב.

ואפשר לבאר על פי הרמז הנפלא המובא בספה"ק
עבודת ישראל (פר' בראשית), על הפסוקים (תהלים לג,

יהי רצון מלפניך שנהיה לראש ולא לזנב. אפשר
לפרש בדרך רמז, ע"פ מה דאיתא בספה"ק נועם
אלימלך (תורע ד"ה וזהו אדם) וזה לשון קדשו: "והנה
כתיב (בראשית ג, כא) ויעש אלקים לאדם כתנות עור
וילבישם, ואיתא במדרש (בראשית רבה כ יב) מצינו
בתורתו של רבי מאיר כתנות אור באלף (במקום כתנות
עור בעי"ן). ויש לפרש דהנה באמת השם יתברך ברוך
הוא ברא את האדם, והיה כל גופו אור גדול בלי
שום יצר הרע, וישיבתו היה בגן עדן כמאמר הכתוב
(בראשית טו, ט) וישם כו' לעבדה ולשמרה, רק שהיה
קצת דקה מן הדקה דנדוד יצר, כאשר ראינו באמת
שחטא, רק שהיה בקושי גדול להנחש להחטיאו
כידוע, עד שרכב הס"ם כו'.

ואחר חטא האדם שאכל מעץ הדעת טוב ורע, אז
ניתן הבחירה לאדם לעשות טוב ורע חלילה. וברצות
האדם דרכי ה' ותורתו הקדושה לשמור כמצוותה
לשמנה, אז נעשה גופו גם כן כתנות אור באלף כאשר
תחילת הבריאה, וממילא מבואר הפירוש בתורתו
של רבי מאיר, שלפי הנהגתו של רבי מאיר שהיה
מתנהג בהתורה הקדושה היה לו כתנות אור באלף
כנ"ל, לפי שתיקן את גופו ואבריו, והיו מאירים אור
גדול", עכלה"ק.

ומשמע מזה, שמחטא אדם הראשון ואילך נולד
כל אדם עם כתנות עור בעי"ן, ורק על ידי עבודה
גדולה זוכים לקבל כתנות אור באל"ף. והנה נהי"ה
בגימטריא ע', ואפשר לומר שזהו מה שמתפללים
יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב, כלומר, שהאות
ע' שנולדנו בו המרומז בתיבת נהיה, יתחלף לראש,
כלומר, להאות אל"ף שהוא ראש האותיות, וכך
נזכה לכתנות אור. ולא לזנב, כלומר, לא יהיה לנו עוד
כתנות עור עם האות עי"ן שהוא בחי' זנב, כי הוא
מהמאחרים שבאותיות.

וזבזה יש לפרש גם מאמר הכתוב (תהלים פט, טו)
"אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון".
ואיתא בחז"ל (ילקוט' אמור, תרמ"א) אשרי העם
שיודעים לרצות ולפתות את בוראם בתרועה, כי על
ידי כך הם זוכים לקבל כתנות אור באל"ף, וזהו ה'
ב'אור' פניך יהלכון, ושוב לא יכנף עוד מוריק בכתנות
עור בעי"ן.

באופן נוסף יש לבאר, דהנה בספה"ק ייטב לב
(וזאת הברכה ד"ה א"י וישכן ישראל) כתב לפרש הפסוק
(דברים לג, כח) "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב",
"על פי מה דכתיב (בראשית מו, כז) "כל הנפש לבית
יעקב הבאה מצרימה שבעים", ואיתא בפרקי דרבי
אליעזר (פרק לט) ובפרטן אי אתה מוצא אלא ס"ט,
מכאן שהקב"ה השלים את המנין, לקיים מה שנאמר
(בראשית מו, ז) "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך".
וכן בגליות אחרות אמרו חכמינו ז"ל (מגילה כט ע"א)
"כל מקום שגלו שכינה עמהם". וזבזה פירש מוזלה"ה
בישמח משה (שמות ד"ה עור יש לפרש) מקרא שנאמר
(ישעיה כז, יב) "ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל",
כלומר שבדאי תלקטו בני ישראל, כי הלא לאחד

יהי רצון לשנה הבאה בן!

השיר והשבח להשי"ת שזכינו בשנה זו להוסיף נדבך ולחדש חידוש בעולם התורה, בצורת הגליון חלקינו בתורתך, המשמש כמאסף לחידושי תורה מכל הקהל הקודש וממערב ומצפון ומדרום, וגרמה הנאה וקורת רוח רב לאלפי קוראי הגליון, כאשר שמענו מהשמועות החחרות מציבור הקוראים מכל הסוגים ומכל השכבות מקטן ועד גדול, שמלאו פיהם תהילה על עצם הרעיון הנכבד ועל החומר החשוב הממלא את הגליון מדי שבת בשבתו באומר הבא מן החדש, ואנו מודים ומשבחים בזה להשי"ת שהחיינו וקימנו ונתן לנו הכח והחיל להוציא הגליון לאור עולם, כה יתן ה' וכה יוסיף.

ובפרוס השנה החדשה ברוכותינו שלוחה לכל הקהל הקודש שנהנו רבות מהגליון שיזכו גם להלאה להינות ולשבוע מטיב הגליון, ובמיוחד נביע ברוכותינו לכל מי שנהג בנו עין טובה ונאותו לפרסם חידושי תורתם המתוקים עלי דפי הגליון, יהי רצון שיתברכו בשנה טובה ומבורכת, שנת כלכלה שנת למוד שנת מנוחה, ויזכו ללמוד וללמד מתוך שפע רב בבריאות הגוף והנפש וכל טוב, יכתבו ויחתמו בספרן של צדיקים לאלתר לחיים טובים אמן.

ומכאן גם יוצאת הקריאה לכל מי שיש תחת ידו איזה חידושים הנכוחים למוצאי דעת, נא אל יעמונו טוב מבעליו ויכנסו בכלל מזכי הרבים, וזכות זה יעמד להם להתברך בשנה טובה ומבורכת להם ולכל הנלוים אליהם, ובמהרה נזכה לשנת גאולה וישועה אמן.

בברכת עורכי הגליון
אברהם ישע' קליין

שלמה [ברח"י] הערשקאוויטש

מלך

פורץ גדר וישפיע לנו כל טוב אך
שאין אנו ראויים

מה שפותרים התפלות בתיבת 'המלך' בקול, י"ל עפ"מ"ש בספה"ק אך פרי תבואה (פרשת במדבר) עה"פ דגל מחנה יהודה וגו' והחונים עליו מטה יששכר וכו' מטה זבולון וגו'. וכתב הבעל הטורים דלכן לא כתיב ומטה אצל זבולון כמו שנאמר באחרים, לפי שזבולון היה מפרנס ליששכר ולכן נחשב עמו למטה אחד.

וביאר שם דהנה אחז"ל (פאה פרק א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם. וצריך לדעת דלמה כתב לנו התנא זאת, הלא התורה לא גילתה לנו שכר המצוה כדי שלא נדע איזוהו חשובה יותר, וכדי לקיים הכל, וכנאמר אורח חיים פן תפלט נעו מעגלותיה לא תדע (משלי ה), ולמה לו להתנא לגלות שהתלמיד חכם הוא כנגד כולם, ובפרט שכבר אמר התנא על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, דהיינו שצריך לכל הג'.

אמנם י"ל דזהו כוונתו, דהנה באמת לכל הג' דברים צריכים רק שכולם צריכים להתורה, דהיינו עבודה הוא רק על פי התורה, כמו כל הקרבות שצריכים לעשות על פי התורה, וכן גמילות חסדים הוא גם כן רק על פי התורה, ולכן ותלמוד תורה כנגד כולם, דהיינו שכולם צריכים להתורה.

דברים של צום קול ממון.

ועוד אפשר לומר, שזה מרומז בפסוק (תהלים צב. ז), **'איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת'**, דהנה בע"ר הוא אותיות **ער"ב**. וזהו כוונת הפסוק, **איש בע"ר לא ידע**, מי שאינו יודע איך לקיים שתי הענינים של צום וממון, יקיים לכל הפחות הענין השלישי **'קול'**.

אמנם **וכסיל לא יבין את זאת**, הכסיל אינו מבין שעל ידי שיקיים הענין השלישי, **קול**, יהיה נחשב לו בזה כאילו קיים כל השלשה דברים, ולכן הוא מתייאש ואינו עושה שום דבר מהשלשה דברים העולים בגימטריא **זא"ת**, ולכן הוא באמת **כסיל'**.

(הרה"ח ר' שלום בלוי הי"ו)

'ה'ך שירבו זכיותינו - ע"י שנלמוד תורה מתוך יראת שמים תהא תורתנו פרה ורבה

בליל ראש השנה מבקשים 'יהי רצון שירבו זכיותינו, וצריך ביאור ממה נפשך אם יש לו זכיות מה צורך לתפלה זו, ואם ח"ו אין לו איך יתרבו זכיותיו מאליו ע"י שיתפלל על זה.

ויתבאר ע"פ דברי מרן הבעש"ט הק' ז"ע (הובא בן פורת יוסף פ' נח) על המשנה (אבות פ"ו מ"ג) הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או אפילו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד, והלא דברים קל וחומר, ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומיודעו, הלומד מחבירו פרק אחד או הלכה אחת או אפילו אות אחת על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד, וקשה מה הכוונה 'שני דברים בלבד', ועוד מנין לנו לדון על הלומד אפילו 'אות אחת', והלא דוד למד שני דברים. **אלא דכאשר שאדם לומד מרב הגון אז התורה פרה ורבה אצלו, משא"כ כשלומד מרשע אינו פרה ורבה אלא נשאר כפשוטו כמו שלמד ממנו, ולזה אמר ומה דוד שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, כי היה רשע ולא פרה ורבה ונשאר 'שני דברים בלבד' כמו שלמד ממנו, ועכ"ז קראו 'רבו', הלומד מחבירו שהוא צדיק אפילו אות אחת והתורה פרה ורבה, על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד, עכ"ל.**

ובזה **יבואר מה שאנו מבקשים 'יהי רצון שירבו זכיותינו, היינו שנוכה ללמוד תורה מתוך יראת שמים, וממילא תהא תורתנו פרה ורבה ועי"ז ירבו זכיותינו, כי הדברי התורה שיחדשו אחרים על ידי דברי תורתנו, הכל יהא נזקף לזכותנו.**

(הרה"ח ר' חיים פריעדמאן הי"ו)

ולכן כתבה התורה אצל מטה יששכר מטה זבולון, להורות דהכל הוא עפ"י התורה, וזבולון שעסק בגמילות חסדים היה גם כן על פי התורה, מה שאין כן יהודה הנזכר קודם להם, כי המלך יכול לעשות כמה דברים שלא על פי התורה, כי המלך פורץ גדר לעצמו ודו"ק עכ"ל.ק.

ולפי זה י"ל בטעם לשבח שמתחילין בצעקת המלך, לרמוז דאם המקטרגים יבואו לקטרג ח"ו על ישראל שלא התנהגו כראוי עפ"י התורה, צועקים "המלך", שהמלך פורץ גדר ואינו מוכרח לעשות תמיד על פי התורה, ויכול לפרוץ גדר לעצמו ולעשות כנגד דין התורה, ואף שאין מגיע לישראל עפ"י התורה כל טוב יכול הקב"ה להשפיע עליהם כל טוב עולם הזה, מחמת שהוא מלך ומלך פורץ גדר.

(הרה"ג בנש"ר' שמחה קארנירין שליט"א)

צועקים המלך בבדי שוהשי"ת יתפלל עמנו

מנהג ישראל תורה שהשליח ציבור של תפלת של שחרית מתחיל להתפלל מתיבת 'המלך', ותחלת תפלתו הוא על מקומו הרגיל, ורק אחר שאמר 'המלך' הולך למקום הש"ץ, והך מילתא טעמא בעי.

ב גם לבאר למה עונים כל העם אחריו וצועקין 'המלך', והלא דבר הוא.

ויתכן לומר רמז נכון בהך מילתא, בשנקדים מה שכתב בספה"ק זרע קודש (פ' יגש), שלכאורה בשעה שהאדם נגש אל הקודש להתפלל אליו יתברך, יפול לבו בקרבו באמרו איך אשא פני להתפלל לפניו יתברך שמו, ואני איני ראוי במעשי. אמנם כמו שאמרו חז"ל במשה ששכינה מדברת מתוך גרונו, כן כביכול יתברך שמו מתלבש בפה האדם והקב"ה מתפלל, ולכן יאמר האדם אמת שאין אני כדאי להתפלל מצד עצמי כנ"ל, מכל מקום הקב"ה ברחמי וברוב חסדיו כשיראה שאי אפשר לי מצדי להתפלל אליו, כביכול יתלבש כנ"ל, והקב"ה בעצמו כביכול יתפלל עמי, ויהיה עם פי בעת הטיפי חיבורי בתפילתי, ע"ש בדבריו הקדושים.

זמנתי מצאנו טוב טעם למנהג ישראל תורה להיות הבעל שחרית עומד במקומו באמרו 'המלך' (קישא א), וכוונתו לצעוק למלכו של עולם, אנא אתה המלך תהיה השליח ציבור, ובעת שאגש לפני התיבה תתלבש כביכול בי להתפלל עמי, ועל ידי זה אוכל להתפלל אליך. ועל דרך זה צועקים כל העם אחריו 'המלך' (קישא ב), כלומר מלכו של עולם, מרוצה אתה לקהל, ונא שתגש לפני התיבה ביחד עם השליח ציבור, ועל ידי זה נהיה בטוחים שיתקבלו תפלותינו לרחמים ולרצון לפניך, כמו שכתב בזרע קודש.

(הרה"ח ר' ברוך מרדכי מארקאוויטש הי"ו)

חלקינו בתורתך

להכניס דברי תורה בתוך הגליון אפשר להתקשר למערכת חלקינו בתורתך
845.219.5904 או באימנעיל chelkeiny@gmail.com או בפעקס 845.314.8486

להערות והארות